

Sosiaali- ja terveysministeriö

1 /4.1./17

20.1.2017

Viite: STM075:00/2011

Tasa-arvoasiain neuvottelukunnan lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle alkoholilain kokonaisuudistukseksi

Tasa-arvoasiain neuvottelukunta (TANE) kiittää mahdollisuudesta lausua luonnoksesta alkoholilain kokonaisuudistukseksi. TANE kiinnittää lausunnossaan huomiota lain vaikutuksiin sukupuolinäkökulmasta.

Alkoholisyys ovat olleet jo useita vuosia työikäisten miesten ja naisten yleisimpiä kuolemansyitä, ja luvut ovat korkeita myös koko väestöllä. Merkittävä syy korkeaan alkoholikuolleisuuteen on alkoholin lisääntynyt kulutus viime vuosikymmeninä. Alkoholiveron alennuttua vuonna 2004 alkoholin kulutus lisääntyi selvästi, ja samanaikaisesti alkoholikuolemat lisääntyivät huomattavasti. Miesten kuolleisuus alkoholiperäisiin syihin on huomattavasti yleisempää kuin naisten, ja miesten kuolleisuus myös seuraa tarkemmin muutoksia alkoholin kokonaiskulutuksessa. Naisten kuolleisuus on kuitenkin noussut miesten mukana tasaisesti jo usean vuosikymmenen ajan.¹

Jopa 40 prosentilla työikäisistä miehistä alkoholin käyttö on riskitasolla. Naisilla vastaava luku on 18 prosenttia.² Vuonna 2013 alkoholisairaudet ja alkoholimyrkytykset olivat sydän- ja verisuonisairauksien ja syöpien jälkeen työikäisten miesten kolmanneksi yleisin ja syöpien jälkeen työikäisten naisten toiseksi yleisin kuolinsyy. Noin joka kuudes työikäisten miesten ja joka kymmenes työikäisten naisten kuolema johtuu alkoholisairaudesta tai alkoholimyrkytyksestä. Alkoholisairaudet muodostavat huomattavan taakan myös terveystaloudelle.³

Alkoholipolitiikalla on selkeästi osoitettuja sukupuolivaikutuksia, ja ne on otettava huomioon kaikissa alkoholilainsäädäntöön tehtävissä muutoksissa.

Hallituksen esityksessä on tuotu jonkin verran esiin alkoholipolitiikan sukupuolivaikutuksia, mikä on hyvä. HE:ssä esimerkiksi todetaan, että miesten alkoholikuolleisuus on n. 4–7 -kertainen naisiin verrattuna, ja sukupuolten välisen elinajanodotteen erosta noin viidesosan on arvioitu johtuvan alkoholiin liittyvistä kuolemista. HE:ssä mainitaan myös, että sekä miesten että naisten alkoholinkäyttö on viime vuosikymmenten aikana lisääntynyt, ja että miesten alkoholin kulutus on edelleen merkittävästi suurempaa kuin naisten. Kuitenkin naisten alkoholikuolemat ovat kuusinkertaistuneet 1970-luvulta, kun miesten alkoholikuolemat ovat kaksinkertaistuneet.

¹ Suomen virallinen tilasto (SVT): Kuolemansyyt [verkojulkaisu].

ISSN=1799-5051. 2011, 4. Alkoholiperäisten kuolemansyiden määrä laskussa . Helsinki: Tilastokeskus

² Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry

³ Duodecim (2015) http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk01120

HE:ssä todetaan myös, että alkoholihaitat kytkeytyvät sosioekonomisiin eroihin.

HE:ssä ei kuitenkaan arvioida, miten nyt ehdotetut lakimuutokset tulisivat heijastumaan alkoholihaittoihin ja esimerkiksi miesten ja naisten alkoholikuolemiin.

THL:n arvion mukaan alkoholilain uudistus tulisi lisäämään alkoholin kokonaiskulutusta esimerkiksi ruokakaupoissa myytävien alkoholijuomien enimmäisalkoholipitoisuuden nostamisen, myyntipisteiden lukumäärän lisääntymisen ja alkoholin sunnuntaimyynnin vuoksi.⁴

Lakiuudistus tulisi oletettavasti lisäämään kokonaiskulutuksen myötä alkoholihaittoja. Alkoholiin liittyvät sairaudet ja tapaturmat kasautuvat nykyisin erityisesti miehille ja lyhentävät miesten elinikää, ja kasvavat alkoholihaitat lisäävät todennäköisesti etenkin miesten alkoholikuolleisuutta. Tätä vaikutusta pitäisi pohtia avoimemmin alkoholilakeja muutettaessa. Lisäksi uudistuksessa tulee arvioida lisääntynyt palveluiden tarve päihdehuollossa (ml. päihdeäitien tuki), terveydenhuollossa, turvakodeissa, poliisissa ja oppilashuollossa ja resursoida näitä riittävästi.

Sukupuolivaikutukset on otettava huomioon lakiuudistuksen kaikissa vaiheissa. Lakia muutettaessa on samalla kiinnitettävä erityistä huomiota ennaltaehkäisyyn ja alkoholihaittojen tehokkaampaan vähentämiseen. Alkoholihaittojen vähentäminen edistäisi terveydellistä tasa-arvoa sukupuolten ja eri väestöryhmien välillä.

Sari Raassina
puheenjohtaja

Tanja Auvinen
pääsihteeri

⁴ Pia Mäkelä ja Esa Österberg (THL, 2016). <https://www.thl.fi/en/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/alkoholi/usein-kysytyt-kysymykset/politiikka/miten-hallituspuolueiden-tekemat-alkoholilain-uudistuksen-linjaukset-vaikuttavat-alkoholin-kulutukseen-ja-kansanterveyteen->